

David Bondia Garcia

RESOLUCIÓ DEL SÍNDIC DE GREUGES REFERENT A LA QUEIXA PRESENTADA RELATIVA A L'HABITATGE PÚBLIC

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 25 d'agost de 2020, una Associació de Veïns integrada en la Federació de Barris de Gràcia va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat amb el funcionament de la Taula de Treball per a Vallcarca, que fa més de quatre anys i mig que es va posar en funcionament.

Durant tot aquest temps hi han estat participant, tot i que han sentit que la veu de les associacions de veïns de la zona ha estat menyspreada per part del Govern municipal enfront d'altres participants que no representen el sentir de la majoria de veïns del barri però amb els quals entenen que hi ha una sintonia ideològica.

El veïnat fa divuit anys que esperen el desenvolupament i execució del planejament del seu barri, que per diverses raons ha anat quedant injustament relegat enfront d'altres zones de la ciutat. L'Associació de Veïns té especial interès en el desenvolupament del corredor verd, projecte conegut com *la rambra verda*, però han vist com no s'ha avançat durant aquest temps i que inclús hi ha la voluntat de no respectar-lo tal com es va concebre inicialment.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient estudiant els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els principis de bona Administració per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Examinats el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va valorar la conveniència de dirigir-se al Districte de Gràcia per tal de conèixer el tractament i les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

En data 4 de novembre de 2020 es va sol·licitar a l'organisme corresponent la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

En data 16 de juliol de 2021 el Districte de Gràcia va informar del següent:

El procés de reflexió i debat a l'entorn de la transformació urbanística de Vallcarca s'inicia amb l'organització, l'any 2014, d'unes jornades de participació i la creació de taules de treball conjuntes, que es marquen com a objectiu definir els criteris per a la creació del nou barri, amb la qual cosa es permetia donar un impuls definitiu a

reactivació de Vallcarca, a la construcció de nous habitatges i espais verds i a noves activitats econòmiques i cooperatives. Aquestes reunions, liderades per l'Àrea d'Urbanisme, comptaven amb la participació de les diferents associacions, plataformes i entitats del barri amb l'esperit que tothom hi fos representat.

En el marc d'aquest procés, l'any 2016 es va convocar un concurs internacional d'idees sobre Vallcarca centrat en el Projecte de renovació que afectava la zona del Viaducte-Farigola (entorn dels carrers de Farigola, de Cambrils, de Calendau, de Gustavo Adolfo Bécquer i de l'avinguda i el viaducte de Vallcarca). El concurs el va guanyar el projecte Arrels, que va considerar que el projecte responia a tots els requisits del veïnat i preveia una excel·lent integració en el territori. Per aconseguir un consens encara més ampli, aquest document es va debatre amb el veïnat i les entitats del barri durant les Jornades participatives que van tenir lloc entre setembre i desembre de l'any 2017. L'objectiu era millorar encara més el projecte inicial amb les aportacions de tots els agents implicats per desencallar definitivament la transformació de Vallcarca.

Un cop finalitzades aquestes Jornades participatives, es va convocar la Taula de Treball d'Urbanisme de Vallcarca per avalar la proposta de projecte participatiu i es va crear la comissió de seguiment de les Jornades participatives de 2017. Aquesta seria l'encarregada de fer el seguiment dels treballs de modificació de la Modificació del Pla General Metropolità (MPGM).

Dita Taula estava composta per les següents entitats i persones: representant AFA, Assemblea de Vallcarca, AV Gràcia Nord, AV Pro Vallcarca, Ateneu Popular de Vallcarca, representants d'Arquitectes Sense Fronteres (ASF), UIA, Col·lectiu Volta Arquitectes i veïns, així com representants tècnics i polítics de l'Ajuntament de Barcelona.

S'annexa enllaç < <https://jornadesvallcarca2017.wordpress.com/descarregues/> > on es pot descarregar el document d'auditoria veïnal de les Jornades participatives de Vallcarca el 2017, on es pot trobar amb més detall informació sobre altres entitats que van ser contactades com a agents implicats en la Taula (p.13), així com informació més concreta sobre cadascuna de les sessions realitzades durant les Jornades participatives, el desenvolupament del procés i els resultats que van culminar amb la modificació del PGM.

Com a resultat del consens entre l'Administració, els veïns, les entitats i els promotors privats, i avalat per la majoria política necessària en el Plenari de l'Ajuntament de Barcelona, es va aprovar, provisionalment el 28 de setembre de 2018, i definitivament per la Subcomissió d'urbanisme de Barcelona el 4 d'abril de 2019, una nova Modificació del Pla General Metropolità que recull els acords del procés de participació veïnal i de la proposta guanyadora del concurs d'idees convocat per la Taula de Treball d'Urbanisme de Vallcarca.

Pel que fa a l'àmbit anomenat com la *rambla verda o corredor*, la zona delimitada entre l'avinguda Vallcarca i el carrer Bolívia, i des del carrer Velázquez fins la casa Comas i Argemí, va quedar plantejada en diferents escenaris pendents de desenvolupar en el present mandat. Segons el Pla d'actuació municipal (PAD) aprovat pel Consell de Districte de Gràcia el dia 2 de desembre de 2020, envers el projecte

David Bondia Garcia

del corredor verd, s'ha establert la planificació de la transformació urbana de l'avinguda de Vallcarca verda buscant el consens veïnal.

Des de l'Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat s'han fet diferents estudis per analitzar els diversos escenaris en els quals, d'una banda, es pogués mantenir alguns dels edificis existents, com la dotació d'equipaments per al barri, i, d'altra banda, es pogués mantenir, en la mesura del possible, el carisma tradicional de Vallcarca. Així mateix, en la proposta s'han projectat dues grans infraestructures: una subestació d'Endesa i un dipòsit d'aigües pluvials, molt necessari per retenir les aigües que recull la conca de Vallcarca i que actualment baixen pel col·lector del carrer Gran de Gràcia. Sobre el dipòsit d'aigües pluvials, l'entitat Barcelona Cicle de l'Aigua, SA (BCASA), va fer diversos estudis per dimensionar aquest dipòsit en diversos escenaris: o bé a través d'un únic dipòsit situat a l'avinguda Vallcarca per sobre del carrer Ballester (ubicació prevista a la MPGM 2002) o alternativament dos o tres dipòsits de menor dimensió situats en diversos punts de la conca. Aquesta qüestió, determinant, es troba actualment pendent de resoldre atesa la seva complexitat, tant des del punt de vista de les infraestructures urbanes com del seu elevat cost, i l'actual falta de dotació econòmica per dur-la a terme.

CONSIDERACIONS

1. Estat del planejament del barri de Vallcarca i participació ciutadana

Per tal de situar la queixa presentada per aquesta associació de veïns, és necessari fer una síntesi cronològica ordenada de l'estat del planejament i dels processos participatius que hi ha hagut al llarg d'aquests anys:

- L'any 2002 es va produir la Modificació del Pla General Metropolità (MPGM) en l'àmbit de l'avinguda de l'Hospital Militar-Farigola que afectava el barri de Vallcarca en l'àrea compresa entre la plaça Lesseps i el Pont de Vallcarca.
- Aquesta modificació venia motivada principalment per la supressió de la creació de la nomenada "Via O" (via de connexió ràpida des de Collserola a través de Gràcia amb l'Eixample) que preveia el Pla General Metropolità aprovat l'any 1976 i que mantenia una àrea de gran afectació viària.
- La MPGM del 2002 reconsiderava el planejament d'aquest àmbit comprès entre la plaça de Lesseps i el Pont de Vallcarca, al voltant de l'avinguda de Vallcarca i el carrer de Mare de Déu del Coll, amb la idea de convertir part del viari previst en el PGM en una via cívica i verda, mantenir edificacions significatives amb valor patrimonial, com per exemple la casa Comas i Argemí, i plantejar per a la resta de l'espai noves edificacions amb àrees verdes de nova creació.
- Delimitava 12 àmbits de gestió, 6 unitats d'actuació (UA), i s'establia com a sistema d'actuació el de cooperació per assegurar l'execució coordinada de les obres d'urbanització del sector que preveia una única etapa de 8 anys i 6 actuacions aïllades

- (AA) per sistema expropiatori, la finalitat de la qual era l'obtenció de sòl per a la construcció d'habitatges socials, vials i sistemes dotacionals o espais públics.
- 12 anys després de la seva aprovació, la major part del planejament no s'havia desenvolupat, sí que s'havien produït part dels enderrocs previstos però, segons la informació municipal, per diverses causes, especialment per la crisi immobiliària, no s'havia realitzat la transformació que es preveia en el MPGM.
  - L'afectació de gran part del barri des de l'any 1976 tenia com a conseqüència més visible un procés de degradació de l'espai, per l'existència de més terrenys buits i per manca d'inversió dels propietaris en la conservació de les finques, donades les limitacions que el planejament comporta en el dret de propietat.
  - A finals del mes de novembre de l'any 2014, a iniciativa d'un part del veïnat agrupats en la Taula d'Entitats de Diàleg i Convivència de Vallcarca es van fer les "Jornades participatives de Vallcarca. El Barri que Volem" fomentades també per l'Ajuntament de Barcelona.
  - Arran d'aquestes Jornades, es crea **la Taula de Treball d'Urbanisme de Vallcarca**, amb la finalitat d'aportar propostes, arribar a acords, replantejar, desenvolupar i seguir projectes.
  - El Pla d'actuació del Districte de Gràcia per al període **2016-2019** (full de ruta municipal de l'acció de Govern) acordava, com a **mesura, definir i desenvolupar un nou model urbà, atenent l'habitatge, l'espai públic, el medi ambient i la sostenibilitat, i projectar, alhora, un nou model de ciutat amb l'acord i el consens de tots els agents del territori.**
  - Amb aquest compromís, l'Ajuntament, l'any 2016 (partint de les conclusions de les Jornades participatives de l'any 2014), convoca un concurs d'idees centrat exclusivament en l'àmbit Viaducte-Farigola, a l'entorn dels carrers de Farigola, de Cambrils, de Calendau, de Gustavo Adolfo Bécquer i de l'avinguda i el viaducte de Vallcarca. Així es deixen fora del concurs les Unitats d'Actuació del carrer Farigola i també l'àmbit de Bolívar-avinguda Vallcarca, on s'ha de situar la rambla verda, objecte principal d'aquesta queixa.
  - D'acord amb el resultat d'aquest concurs d'idees, se celebren les Jornades participatives de Vallcarca 2017 per establir de manera participada les directrius i criteris conjunts per modificar i adaptar la proposta guanyadora del concurs d'idees de Vallcarca per a la redacció definitiva de la Modificació del Pla General Metropolità en aquest àmbit delimitat prèviament.
  - En data 4 d'abril de 2019 s'aprova definitivament el MPGM en l'àmbit situat a l'entorn de l'avinguda i viaducte de Vallcarca i els carrers de Gustavo Adolfo Bécquer i la Farigola.
  - Anteriorment, en data 20 de febrer de 2017, es va aprovar la Modificació del Pla General Metropolità a l'àmbit delimitat pels carrers Argentera, 5 a 11, i 10 a 18, i Farigola, 31 a 47, en resposta també a un compromís de l'Ajuntament de la conservació de l'estructura urbana i dels sòls d'aquest espai.

David Bondia Garcia

2. Situació de la rambla verda

La Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat preveu el compromís de les ciutats signatàries a garantir el dret a la ciutat, el qual inclou, entre d'altres, la qualitat de vida (article I), i fa un especial èmfasis en la protecció de col·lectius vulnerables, així com altres drets més específics, com són **el dret a un medi ambient sa (art. XVIII), a un urbanisme harmoniós i sostenible, i a procurar una relació harmoniosa entre l'hàbitat, els serveis públics, els equipaments, els espais verds** i les estructures destinades als usos col·lectius, així mateix, recull el dret dels ciutadans i ciutadanes a la participació per assolir una planificació i una gestió urbanes que assoleixin l'equilibri entre l'urbanisme i el medi ambient (art. XIX); així com el dret a la circulació i la tranquil·litat (art. XX).

El mateix Ajuntament fa una aposta clara en el Pla d'Actuació Municipal per al període 2020-2023 **pels espais verds a la ciutat** i dona rellevància a la seva importància, *més verd a la ciutat és més salut per a la ciutadania. És un aire més net, més eficiència, més espais d'ombra i més resiliència. En la situació actual generada per la pandèmia de la covid-19 aquests elements adquireixen una rellevància estratègica encara més singular i important. Per tant, l'ampliació del verd i generar nous connectors, però també fer-ne una gestió més naturalitzada i rehabilitar el verd existent, seran actuacions destacades. La substitució de materials com l'asfalt per espais de verd permeables passa a ser un element bàsic en la ciutat post-covid-19 que s'ha de consolidar i ha de marcar la base de la nova realitat que estem vivint.*

I en concret, en el Pla d'actuació de Districte de Gràcia 2020-2023, entre les actuacions estratègiques del verd urbà i la biodiversitat recull la de **planificar la transformació urbana de l'avinguda de Vallcarca Verda buscant el consens veïnal**.

Per altra banda, la Declaració d'emergència climàtica al Districte de Gràcia, Mesura de Govern de data 10 de març de 2020, recull la necessitat de transformar l'espai públic, i concretament també fa referència a l'avinguda verda en dues actuacions clau:

- Incrementar el verd públic a Gràcia, que proporcioni elevats serveis socioambientals, i donar prioritat llocs amb més dèficit de verd, entre els quals es recull l'avinguda Vallcarca Verda.
- Impulsar els corredors verds urbans amb una especial atenció al corredor Ciutadella-Collserola amb intervencions al carrer Pi i Margall i avinguda Vallcarca Verda.

La dificultat de resoldre qüestions tècniques complexes, com la ubicació del dipòsit d'aigües, i **la manca de pressupost no poden suposar un nou fre** a la transformació pendent, que és necessari **que es faci amb consens veïnal per tal que sigui satisfactori per a totes les parts**, i amb aquesta finalitat l'Ajuntament ha de valdre's de totes les eines que tingui a l'abast, ja siguin de participació i/o mediació.

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula aquesta institució, aquesta Sindicatura té com a missió valorar si s'ha produït un greuge i, considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, l'Ajuntament ha de donar compliment al seu compromís en la lluita contra el canvi climàtic, la millora de la qualitat de vida i la salut de la ciutadania, així com als objectius de desenvolupament sostenible que es recullen a l'Agenda 2030, i en conseqüència no pot retardar més temps aquesta transformació a la qual s'ha compromès en diverses mesures de Govern i que el barri porta esperant gairebé vint anys.

En conseqüència, emeto la següent decisió:

- **Recomanar** a l'Àrea d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat, junt amb el Districte de Gràcia, que abordi la transformació pendent de l'àmbit de Bolívar - avinguda Vallcarca.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i del seu contingut s'informarà la persona interessada.

Barcelona, 22 de desembre de 2021